

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ЕНДОКРИННОЇ ПАТОЛОГІЇ
ІМЕНІ В. Я. ДАНИЛЕВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»

Науково-практична конференція

«Українська школа ендокринології»

5-6 червня 2025 року

м. Харків

УДК 616.4-053.2/.7:061.3(477)

Електронне видання

Організаційний комітет: д.м.н., проф. Місюра К. В., д.м.н., акад. Караченцев Ю. І., к.м.н., доц. Тиха І. А., к.м.н., доц. Козаков О. В., д.б.н., доц., ст. досл. Селюкова Н. Ю.

Матеріали науково-практичної конференції «Українська школа ендокринології» (5-6 черв. 2025 р., м. Харків). – Харків : ДУ ШЕП, 2025. – 114 с.

У збірнику представлені сучасні дані відносно дослідження механізмів формування та розвитку ендокринопатій та їх ускладнень, висвітлено новітні технології їх діагностики, профілактики та лікування, а також сучасні підходи до розробки ефективних фармпрепаратів для корекції ендокринної патології.

Матеріали конференції призначаються дитячим та дорослим ендокринологам, лікарям загальної практики – сімейної медицини, терапевтам, педіатрам, кардіологам, невропатологам, гінекологам, хірургам, фахівцям охорони здоров'я, представникам медичних установ та науковцям.

*Матеріали подаються мовою оригіналу.
За достовірність матеріалів відповідальність несуть автори.*

УДК 616.4-053.2/.7:061.3(477)

© ДУ «Інститут проблем ендокринної патології ім. В. Я. Данилевського НАМН України», 2025

РАННІ МАРКЕРИ УРАЖЕННЯ НИРОК ПРИ ЦУКРОВОМУ ДІАБЕТИ 2-ГО ТИПУ: РОЛЬ ВІТАМІН-D-ЗВ'ЯЗУЮЧОГО БІЛКА Єрохович В. М., Комісаренко Ю. І.	57
ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОДІЛУ ПАТЕРНІВ ВИСОКОЇ ТА НИЗЬКОЇ ЕКСПРЕСІЇ БІЛКА С-KIT У ПІДШЛУНКОВІЙ ЗАЛОЗІ ЩУРІВ З ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИМ ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ Іваненко Т. В., Винокурова А. В.	58
КОРЕЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ВУГЛЕВОДНОГО ОБМІНУ У ЩУРІВ З ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИМ ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ Ісаченко М. І., Голумбовська В. В.	60
ОЖИРІННЯ ЯК ФАКТОР РИЗИКУ БРОНХІАЛЬНОЇ АСТМИ: СУЧАСНІ ЕПІДЕМІОЛОГІЧНІ ДАНІ, ПАТОФІЗІОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ТА ТЕРАПЕВТИЧНІ СТРАТЕГІЇ Кожин М. І., Ходош Е. М.	63
ОПТИМІЗАЦІЯ ТЕРАПЕВТИЧНИХ СТРАТЕГІЙ У ПАЦІЄНТІВ З ШЕМІЧНОЮ ХВОРОБОЮ СЕРЦЯ НА ФОНІ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ 2 ТИПУ Кожин М. І.	65
ЗВ'ЯЗОК МІЖ РІВНЕМ ІНСУЛІНОПОДІБНОГО ФАКТОРА РОСТУ-1 ТА АКТИВАЦІЄЮ КАСПАЗИ-3 У ДІТЕЙ З COVID-19 Козак К. В., Павлишин Г. А.	68
ІМУНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОСТКОВІДНОЇ ТИРЕОЇДНОЇ ДИСФУНКЦІЇ У ПАЦІЄНТІВ БЕЗ ПОПЕРЕДНЬОЇ ЕНДОКРИННОЇ ПАТОЛОГІЇ Кошова О. Ю.	70
ОЦІНКА ГАПЛОТИПІВ ЗА ПОЛІМОРФІЗМАМИ ГЕНА <i>SIRT1</i> У ПАЦІЄНТІВ З ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ 2 ТИПУ ЗІ СХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ ПОПУЛЯЦІЇ Красова Н. С., Колеснікова А. О., Горшунська М. Ю., Плохотніченко О. О., Тижненко Т. В., Місюра К. В.	72
ПОРУШЕННЯ ГОРМОНАЛЬНОГО ГОМЕОСТАЗУ ПАЦІЄНТОК З БЕЗПЛІДДЯМ НА ФОНІ ХРОНІЧНОГО ЕНДОМЕТРИТУ Кротік С. С.	74
ЕКСУДАТИВНІ УСКЛАДНЕННЯ ПЕРИКАРДУ ТА ПЛЕВРИ У ПАЦІЄНТІВ З COVID-19 І СУПУТНІМ ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ ДРУГОГО ТИПУ Мацькевич В. М.	76
ЗВ'ЯЗОК КОЕФІЦІЄНТА ВАРІАЦІЇ ГЛІКЕМІЇ З ХРОНІЧНИМИ УСКЛАДНЕННЯМИ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ 2 ТИПУ Мошенець К. І.	78
ЗМІНИ ГОРМОНАЛЬНИХ ФАКТОРІВ ПРИ ЗАГОЄННІ УСКЛАДНЕНИХ РАН НА СТАДІЇ ЗАПАЛЕННЯ Павлов С. Б., Бабенко Н. М., Кумечко М. В., Літвінова О. Б.	80

ОЖИРІННЯ ЯК ФАКТОР РИЗИКУ БРОНХІАЛЬНОЇ АСТМИ: СУЧАСНІ ЕПІДЕМІОЛОГІЧНІ ДАНІ, ПАТОФІЗІОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ТА ТЕРАПЕВТИЧНІ СТРАТЕГІЇ

Кожин М. І., Ходош Е. М.

Харківський національний медичний університет. м. Харків, Україна

mi.kozhyn@knmu.edu.ua

Вступ. Бронхіальна астма та ожиріння є двома найпоширенішими хронічними захворюваннями сучасності, які часто поєднуються у одного пацієнта. За даними ВООЗ, понад 260 млн людей у світі страждають на астму, а ожиріння вражає більше 650 млн дорослих. У 2010 році рівень ожиріння серед дорослих з поточною астмою (38,8%) був значно вищим, ніж серед дорослих без астми (26,8%). Кількість смертей у світі, пов'язаних з високим ІМТ, зросла з 1,2 млн у 1990 році до 2,4 млн у 2017 році для жінок. З 2014 по 2023 рік 83,1% усіх публікацій про ожиріння та астму з'явилися саме в цей період, що свідчить про зростаючий інтерес до цієї проблеми. Ожиріння асоційоване не лише з підвищеним ризиком розвитку астми, але й з важчим перебігом захворювання, поганим контролем симптомів та підвищеною смертністю.

Мета. Проаналізувати сучасні епідеміологічні дані щодо зв'язку між ожирінням та бронхіальною астмою, визначити основні патофізіологічні механізми цього взаємозв'язку та оцінити ефективність різних терапевтичних підходів для пацієнтів з коморбідним перебігом астми та ожиріння.

Матеріали і методи. Проведено аналіз сучасної наукової літератури з баз даних PubMed, Web of Science, Cochrane Library за період 2020-2024 років. Пошук здійснювався за ключовими словами: "asthma", "obesity", "BMI", "bariatric surgery", "epidemiology", "pathophysiology". Аналізувалися мета-аналізи, систематичні огляди, проспективні когортні дослідження та рандомізовані контрольовані дослідження. Особлива увага приділялася даним з великих епідеміологічних досліджень, включаючи NHANES, BRFSS, Global Burden of Disease Study 2021, а також результатам Менделівської рандомізації. Оцінювалися показники відносного ризику, довірчі інтервали та статистична значущість асоціацій.

Результати. *Епідеміологічні дані.* Мета-аналіз 2023 року показав дозозалежний зв'язок між ІМТ та ризиком астми: сумарний відносний ризик становив 1,32 (95% ДІ 1,21-1,44) на кожні 5 кг/м² збільшення ІМТ. Порівняно з нормальною вагою, надлишкова вага асоціювалася з ВР 1,38 (95% ДІ 1,17-1,62), а ожиріння - з ВР 1,92 (95% ДІ 1,43-2,59). У жінок з ожирінням поширеність астми становила 14,6% порівняно з 7,9% у жінок з нормальною вагою. Збільшення об'єму талії на 10 см асоціювалося з ВР 1,26 (95% ДІ 1,09-1,46). Серед пацієнтів з астмою ожиріння підвищувало ризик смертності з ВР 3,5 (95% ДІ 1,1-11,7).

Патофізіологічні механізми. Аналіз показав мультифакторіальну природу зв'язку астма-ожиріння. Механічні фактори включають зниження функціональної залишкової ємності легень та обмеження екскурсії діафрагми. Запальні механізми характеризуються підвищенням рівнів ІЛ-6, TNF- α , С-

реактивного білка та дисбалансом адипокінів (лептину та адипонектину). Менделівська рандомізація з використанням 32 SNP, асоційованих з ІМТ, підтвердила причинно-наслідковий зв'язок між ожирінням та астмою. Метаболічна дисфункція виявилася важливішою за абсолютну масу жирової тканини.

Клінічні фенотипи. Виділено два основні фенотипи астми при ожирінні: рання алергічна астма з супутнім ожирінням (початок в дитинстві, виражена атопія, добра відповідь на терапію) та пізня неалергічна астма з ожирінням (початок у дорослому віці, переважно у жінок, відсутність атопії, важкий перебіг, резистентність до лікування).

Терапевтичні підходи. Баріатрична хірургія показала найвищу ефективність: астма покращується або повністю минає у 82% пацієнтів. Кількість пацієнтів, які приймають 2 або більше препаратів від астми, зменшилася з 46% до операції до 32% через 60 місяців. Кількість пацієнтів без медикаментозного лікування зросла з 25% до 33%. Мета-аналіз показав статистично значуще покращення ОФВ1 та ФЖЄЛ після баріатричної хірургії. У пацієнтів без метаболічного синдрому спостерігалось більше покращення контролю астми (АСТ зріс з 20,4 до 22,1).

Висновки

1. Ожиріння є незалежним причинним фактором ризику розвитку бронхіальної астми з чітким додозалежним ефектом (ВР 1,32 на кожні 5 кг/м² збільшення ІМТ).
2. Менделівська рандомізація підтвердила причинно-наслідковий, а не лише асоціативний зв'язок між ІМТ та ризиком астми.
3. Патофізіологія зв'язку астма-ожиріння є мультифакторіальною та включає механічні, запальні, імунологічні та гормональні механізми, при цьому метаболічна дисфункція важливіша за абсолютну масу жирової тканини.
4. Астма при ожирінні представлена двома основними фенотипами з різними клінічними характеристиками та відповіддю на лікування.
5. Баріатрична хірургія є найефективнішим методом лікування з покращенням або повним зникненням астми у 82% пацієнтів та довготривалим зниженням потреби в медикаментах.
6. Зниження маси тіла повинно розглядатися як невід'ємна частина комплексного лікування астми у пацієнтів з ожирінням.

Ключові слова: бронхіальна астма, ожиріння, індекс маси тіла, епідеміологія, патофізіологія, фенотипи астми, баріатрична хірургія, мета-аналіз, відносний ризик, Менделівська рандомізація.